

ELŐFIZETÉSI ÁR.

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Egész évre 4 frt — kr.
Félévre 2 frt — kr.
Negyedévre 1 frt — kr.
Egyes szám ára 10 kr.

Hirdetéseket jutányosan számítunk.

Hivatalos hirdeténiyek 100 szög 1 frtéért közlötnek.

Kincstári bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

SÁTORALJA

Zemplénnvármegye közérdekeit képviselő hetilap.

Megjelenik minden szombaton.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: **Steinfeld Jenő.**

SZERKESZTŐSÉG

ÉS
KIADÓHIVATAL

hova a lap szellemi részét illető körülmények az előfizetési pénzek, hirdetési kézhatok stb. felj. és a lap felküdésére vonatkozó felajánlások intézendők

Sárospatak, Kossuthstra. 475. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza

Bérmentes leveleket nem fogadunk el.

Nyitlér minden sora 20 kr.

Tanév végén.

Egy iskolai évnek megint végére értünk. A nagy társadalomnak három elemére nézve roppant fontos a végpont: szülőkre, tanítókra és tanulókra. Aggódva töprengenek a szülők gyermekük felett, a tanítók végzett munkájuk felett, hogy vajjon az eredmény megfelel-e törekvésüknek, meg a végzett munkának: ha nem, hol, kiben, vagy miben van a hiba. Ha megtalálták, ismét újabb téma a további töprengésre: hogy lehetne javítani?

A tanulók egy része édes nyugalommal élvezi a pihenésre szánt időt, a másik rész gyötrelmetjes két hónap előtt áll, mert nem végezvén el kötelességet a 10 hónap alatt, a pihenésre szánt időt is munkában kell vala töltenie. Egy harmadik része pedig tervez, szülei jóbaráti tanácsokat, rábeszéléseket fogad s megkezdi már az élet harezat: pályaválasztás előtt állván.

Igy, a tanév végén e töprengésnek ragályos hatása van. Mindenki, ki a nyomunkba jövő nemzedék boldogságával, hazánk, társadalmunk helyzetével törődni, kötelességének ismeri: a töprengők közé áll s keresi a témát, mivel elméje foglalkozzék. Mi sem tudunk ettől szabadulni. De a töprengés ránk nézve nem is kellemetlen. Az a tudat, hogy kedves kötelességet teljesítünk, hogy jövő társadalmi életünk emelkedését óhajtuk töprengésünk által is: meg a töprengéssel járó fáradságot is felelteti velünk.

Nekünk legfőbb okot a töprengésre most, a tanév végén, a jövő társadalom azon osztályának előkészítése ad, mely a „tudományosan képzett”, „tudományos-műveltségű” jelzőkre nem tartandó igényt: a kik a munkás elemét alkotják a társadalomnak. S itt egy kérdés áll elénk, mely teljes erővel második elménkben, szabadulni nem is tudunk tőle. Ez az, hogy vajjon ezt az osztályt a társadalom részesíti-e oly figyelemben, tette-e, teszi-e ennek képzését oly tanulmánya tárgyává, mint a többi osztályoké?

Mi, ha igennel akarnánk felelni e kérdésre, nem vonatkozhatnánk *igenünk* általánosságban, nem lehetne egész határozott. Nem pedig azért, mert, ha részeseül is a szoban forgó osztály figyelemben, csak a legújabb idők érdeme ez s meg mindig csak tervezgetésnek nevezhető.

A népnevelési intézetek azok, melyek ez osztály általános műveltségét, azt melyet ma nélkülözni a földművelő osztálynak, annál kevésbé az iparos osztálynak lehetetlen, megadja. — S ezeknél az intézeteknél alig-alig látunk a multhoz képest *határozott irányú* fejlődést. Nem más az, mint a meglevőnek tatarozása. Hasonlít ahhoz, mint mikor az elnyúlt ruhát nem újjal cseréljük ki, hanem toldozzuk, foltozzuk. Aztán meg a több-fele népnevelési intézetek között sem találjuk meg az *összekötő kapcsolót*.

Ott van legelső sorban maga a *népiskola*. Vajjon hát látunk-e itt *alappóban* fejlődést. Nem a megteremtett kereten belül történik-e változás csupán? S mondjuk ki, mindig hátrányosan. Mi ügyvagyunk vele — és ha megkérdőznék az emberek, sokan volnának így. — hogy nem is vagyunk képesek kivenni hogy tulajdonképen miféle célt tűzött ki maga elé a *népiskola*?

Az életre készít? Tehát annak a társadalmi osztálynak érdekeit szolgálja, mely iránt mi éppen jelenleg is legfőként aggodulunk? Ha igen, mi ezt nem igen látjuk. De ha mégis kimutatnánk ezt valaki nekünk, azt teleshökki nekünk, hogy nincs annak az osztálynak annyi mindenre szüksége, mint a mennyit a *népiskola* felőlel s főleg ha azt látjuk, tapasztaljuk, hogy éppen a nagy mennyiség miatt az eredmény megfordított viszonyban áll a végzett munkával. Pedig a végzett munkával megfordított viszonyban álló eredmény veszélyezteti a cél komolyaságát is.

Avagy már a *népiskola* is a tudományt törekvő szolgáló? S tulajdonképen előkészítője akar lenni a középiskolának? Ezt bár a *népiskola* ügyet szívókon hordó férfiakról, nem szeretnők komolyan feltételezni, de ha a tananyagot figye-

lembe vesszük annak úgy minőségét mint mennyiségét, ezt vagyunk kénytelenek gondolni. Ez pedig, ha csakugyan így volna, reszint vetkes törekvés, reszint felesleges munka.

Vetkes törekvés annyiban, amennyiben ez esetben a társadalmi munkás osztályának érdeke nincs figyelembe véve; felesleges munka az annyiban, a mennyiben a középiskolában az esetben bizonyos ideig unalmas ismétlésről lehet szó csupán, ami aztán hátrányára van a növendéknek, még abból a szempontból is, hogy szorgalmának munkakedvének megteremtésére, emelkedésére nem volna befolyással; inkább alaszallasára, mert kiskorában nem szokja meg, mert nincs alkalma sem, a szorgalmas munkásságot. A eseméret lehet még hajlítani.

A mi lelkünkben a *répiskolának* az az eszménye él, hogy az legyen minden más irányú a célú intézettel teljesen független és semmi más cél ne legyen előtte, csak az *élet számára való készítés*. A középiskolával annak ne legyen semmi összeköttetése, mint csupán annyi, hogy olvasson és írni annak számára is tanítson. Még arra se legyen tekintettel, hogy megadja-e a legzükségesebb alapot a középiskolába vagy nem. Gondolkozzék a középiskola maga oly intézetről, hol a neki legzükségesebb alapot megadja a növendékeknek.

Nekünk továbbá, kiktek első sorban ez az eszményünk, az is kívánságunk, hogy tetessék különbösg a falusi és városi *népiskolák* között, mint a mely intézetek különböző elemet latják el a társadalomnak az életre legzükségesebb ismeretekkel. E különbösgnek nyilvánulnia kell ugy anevélésben, mint az oktatásban, illetve a tananyag terjedelmében és irányában. — A földművelő embernek egészen más irányú ismeretre és mondhatjuk, gondolkozásra van szüksége, mint az iparosnak.

A földművelőt foglalkozása patriotává teszi; neki megfelelő ismeret nekül a kereskedő világ eszközevé. Egyéniséget érvényesíteni nem képes. Az iparost pedig — megint foglalkozása, a fejlődő gyárpar világ polgárja az egyé-

TÁRCZA

Kazinczy emlékezete.

Irta és felolvasta:

a sárospataki főiskola, és állam tanítóképezde által 1895. év június hó 12-én. Széplalmon rendezett „Kazinczy-ünnepély”-en

HODOSSY BÉLA

sárospataki tanítóképezde tanára.

(Folytatás.)

De Kazinczy nem csak nemzeti művelődésünk ügye, de mint hivatalnok, habár nem hosszú ideig, „közéleti is volt. Ép az ő korában érvényesül az egyenlőség eszmeje legalább annyiban először, hogy közhivatalú protestánsok is viselhetnek. Az iskolák végzése után ő is megköszöli a patvaristaság életét s bár tőle „szép tanulás, nemes izlésű” prinzipális semmi szolgálatot nem kíván, de bizony végéz eszedi munkát is s úgy találja: „hogy fiatal embernek az sincs sem kárára, sem megalacsonyítására.” Mint juratus Újhegyben is főisküszik ugyan Zemplénnvármegye aljegyzőjének, de mégis Abauiban vicenotariuskodik évi százötven forint fizetéssel. Hivatalát oly híven, oly lelkiismeretesen

s oly megbízhatósággal tölti be, hogy midőn a gróf Török Lajos főgazdátosa alatti kassai kerületben a nemzeti iskolák felügyelőjévé báró Swieten osztrák miniszter kinevezi, feljebbvalói, Teleky, Vay kerik, marasztalják, kinevezik főnotáriussá, intik saját érdekében, „hogy ha a tudományi karhoz megy által, bezárja maga előtt az útát a további emelkedésre, holott a főnotáriussághól mind az országlás, mind a törvénykezés útján előlhaladhat.” „Szerettem — ügymond Kazinczy — Vayt, Telekit, de még inkább Törököt, s nem szerettem a politikai dolgok akkori folyamatát. „Az a gondolat, hogy itt (t. i. az inspektorágban) eszköz lehetek egy szebb kornak felhozásában, hogy itt a hon fiainak nevelésükre fogok hathatni s vallásbeli különbösg nélkül, nem azt választata velem, a mi többet ígért, hanem a hová szívem vonzott.” Új hivatalában fizetése ezerötyszáz forintot tett s négy főszolgabírói rangú aláoszt volt mellé rendelve. Ebben a magas hivatalában is a legnagyobb mértékben megnyerte igazgatója gróf Török Lajos, Pászthory Sándor a magyar iskolaiságra referendáriusa és a szigorú és eszes Swieten szeretetét. E hivatalában Kazinczy iskolaiságainknek különösen későbbi kialakulására nagy befolyással nem igen lehetett, miután e téren kevés ideig is működött. Swieten-

nek fejtegetései: „mi a nagy cél abban, hogy az iskolák közös iskoláká tévessenek s a hon polgárai együtt neveltesselek” saját eszméjével s céljaival is egyezett s örömet, szerencsét talált benne, ha Jász-Berényben, Miskolcon a reformátusok régi iskolát a katolikusokéval egyesítheték, „hogy a haza polgárai egy iskolában vegyék az első oktatást a valást nem illet tárgyakban.” De a mint ma s nes Swieten és Kazinczy eszmeje megvalósult, a közös iskolák jórésben felekezeti felekezélykedés miatt, akkor is, Kazinczyanak rövid néhány évi működése után, csakhamar megszüntek s Kazinczy hivatalát veszté s azt többé nem is válát.

Vádolták Kazinczyt nemzeti törekvésekkel is, pedig ő volt az, a ki leggyakrabban követelte a magyar nyelvnek minden téren való alkalmazását: „elmúlhatatlanul s mindenek felett az kívántatik meg — írja ő — hogy az oskolákban magyar nyelven tanítasson az ifjúság.” „Tanuljunk deakul, sőt tanuljunk tőmetül is, s ha reá érünk frantzul, anglusul s olaszul is: de szeméink mindenek felett oda legyenek függesztve, hogy a magyar legyen az első és közönséges, és hogy azt a német, tőth, ráz, és olah gyermek egyaránt tanulja, valahol tsak benne mód vagyon.” „Kitsoda az, a kiben meg az a

képezheti magát. Külön könyvtára van az akadémiai és gimnáziumi ifjúságnak mindkettő kaszinóval van összekötve. Nincs is panasz az alkalom miatt, csak a szorgalom, a buzgótság hiányzik.

Ha visszagondolok arra a tizenkét esztendőre, „könybe lábba két szemem pillája.” A mi sorsunk sem volt valami virágos sora, sokszor jól esett volna az anyai kéz vetette párnán pihenni ki a nap fáradt imait; jól esett volna, ha nyám keze törölte volna le könyveimet, ha a pajtásaimmal folytatott esztendő sebzetten tértem haza kis kamaránkba, de hát még sem oly sors volt már a miénk, mint a régi mendikánsoké. Mi már sokszor a pap házánál is aludtunk, míg előleink a szegény tanító nyakán alkalmatlanokdtak. Ma már nincsenek meg azok a nevek sem, a melyekkel régebben az egyes osztályok tanulóit megtisztelték, ma nincs conjugista, syntaxista, se poeta, se retor, sőt nem

ismerjük ma már a „ballásokat” sem, a kik 1836-ig az iskolai belsejüket végezték. Az igazgatóknak, szenioroknak, ellenőrnek s más nagyobb hivatalnoknak az *apparitorok* szolgáltak, kik közül egy *benhálónak* nevezetett, a mennyiben az iskolában kellett hálania a vigilekre ügyelnie. Az elsőéves diákok (VII. g. osztály) közül valók voltak a *remansok*, a kik szünidő alatt az iskolát őrizték. Rövid szünidőben 12-en, aratáskor 24-en voltak a katonák módjára kosztoltattak, mivel akkor még konviktus nem volt. A pataki apró marhákra rémítő napok voltak a vakatio napjai. Ma egyik polgár, holnap a másik panaszkodott elveszett tyúkjaért és libájáért. A másodikéves (VIII. osztály) diktált a városi templomban; a harmadéves (I. éves) a betegek és halottak mellett virrasztott halottvivő volt; a negyedéves (II. éves) a kőnapokou a városi templomban könyörgött; az ötöd- és hatod-

éves (III. és IV. éves) vasárnap délután prédikált, a hetedik és nyolcadik évben mint teológiát hallgató katekizált s ha *gregarius* volt, reggeli és esteli imát végzett és szentírást olvasott. A *gregarius* az egyes javadalmakból, borból és gyertyapénzből két adagot kapott s előttük a diák-hivatalnokok nem eligálhattak. Ilyen volt a pataki diákok élete régen s most is olyan, mint rége volt. Intézményei sokat vesztek eredetiségükből, de a szellem, az egymás iránt való szeretet a hazáért és az emberiség jóléteért való küzdésnek és munkálkodásnak a tudata, ma is élénken él minden pataki diák szívében. A közös eszménynek a szabadságnak képe túlán egyik ifjúság kebelében sem ég oly lángolóan, mint ennek az ifjúságnak kebelében, a mely a Rákócziak ősi felekének romjainál tanul küzdeni és munkálkodni.

Omikron.

H I R D O T É S E K.

BIRTOKELADÁS.

Tolesván, a nagyságos Szirmay Pál ur tulajdonát képező: 4 szoba, pinczeház, borház stbből álló lakház, tágas belsejéggel a „Cziróka” és „Serédi” parlag szőlő, szabadkézből eladók. — Venni szándékozókna felvilágosítást ad

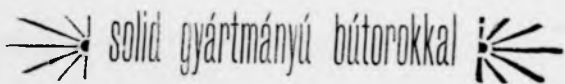
Udván, (Zemplénn.)

Kula István,

közlegző.

Butor-üzlet megnyitás.

Van szerencsem a nagyérdemű közönségnek szives tudomására hozni, hogy Sárospatakon, a „Kossuth Lajos utca” (ezelőtt „Piac” utca) a „Városháza” épületben levő üzletleheliséget

berendeztem. Raktáromon tartok, teljesen felszerelt ebédlő, háló- és egyéb szoba berendezéseket, a legmodernebb kivitelben és legolcsóbb árakban.

Kívánatra elvállalok e szakmába vágó mindenemű megbízást is.

Kérem a t. közönség szives megrendeléseit és kegyes pártfogását.

Tisztelettel
Treuhalt József,
bútorkészítő.

Birtok eladás.

Sárospatakon, a vasúti állomás mellett, mintegy 3000 ööl területű **BELTÉREK** a rajta levő 40 meter hosszú, 10 m. széles kőből épült, zsindey tetővel ellátott csűrrel eladó. A telek részben kőfallal, részben tölgyfa-kerítésel van körülvéve. Értékezhetni lehet a szerkesztőséggel.

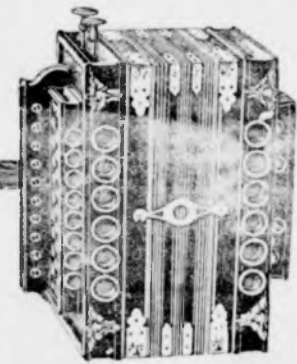

Sternberg Armin és testvere
és, de kár, szob., hangszer-pár
B.-pest, VII. k., Kerepesti-út 36.
Szállt gyártmányú, műszerművel hang-
szerek a azok kellekét és akátrészeit,
Műszerművel hangszerek és zenélő-
műszerek pontosan állították.

Legújabb!
INTONA
Elpusztíthatatlan acélhangokkal
változtatható érez-játéklapokkal és
korlátlan műszerművel.

Ezen új találmány hangszereit minden elő-
zetes tanulmány és ismeret nélkül, csak mag magad sőt más seregi ismerőseid lehet
játékos. Ár 12 ft. a kőszerművel 20 ft. Megrendelések a. árak előleges be-
kötésére mellett vagy utánafeleltetésre.
„Columbus” és „kér. szobal., díszablom-verő-
fű megosztott az előlgi panno-
tozár és ornament, erős és csomag hangot nyertek állata.
Minden verőre báki rábuzgatja és mindenkori le is buzgatja.
Solásemu pesti el. Ár a verőpánczákkal az utóbbak minősége szerint 1.50, 2 ft. 2.50,
3 ft. és 3.50, és 4 ft. Külön a „Columbus” verője párja 1 ft.

HARMONIKA
szállt kész-tármányú
a legkiválóbb hangokkal,
3 fűl kezdve 4- 5- 6-
7- 8- 10- 12-ig és felelő
Kiválósságú acélhangu
harmonikákban.
Legújabbban megjelent
Magyar
harmonika-iskola

az egy vagy kétaras harmonikához (30 legerősebb zeneidarbál, melynek segítségével
minden előzetes ismeret nélkül a harmonika játékos egy fél óra alatt mindenké
megtanulhatja. Az egyszerű harmonika-iskola 1 ft., a kétsoros harmonika-iskola
2 ft., mely ország beküldése után barmenre küldjük.
Képes árjegyzék: a) harmonikáról; b) műszerművel zenélő-művek,
ról és zenélő dísztraktokról; c) minden egyéb hangszerekről-
és harokról külön kiadásban ingyen és barmenre küldetik.
/arítások pontosan teljesítettek.
Ócska hangszerek becseréltetnek. 17-20